

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวัดผลและประเมินผลการศึกษา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการให้การศึกษา ดังนั้นเอกสารและงานวิจัยในบทนี้จะกล่าวถึงความหมาย ขอบเขต หลักการ ความคิดเห็น ของนักการศึกษาและนักวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศที่มีต่อการวัดและประเมินผลการศึกษา และสุดท้ายจะกล่าวถึงปัญหาการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ความหมายของการวัดผลการศึกษา

ชวาล แพร์ทกุล กล่าวถึงการวัดผลการศึกษาไว้ว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่จะทำให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งอันมีความหมายแทนขนาดสมรรถภาพนามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตน ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องกระตุ้น ก็ถือเอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกมาเป็นเครื่องชี้บอกว่าเขามีสมรรถภาพในเรื่องนั้น ๆ ปานนั้น^๑

สุภาพ วาศเขียน และอรพินธ์ โภชนคา กล่าวถึงการวัดผลว่า การวัดผลเป็นขบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่จะสอบวัด และเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น ๆ . . . ผลที่ได้จากการวัดจะเป็นจำนวนตัวเลข หรือหน่วยที่ใช้แทนลักษณะนั้น ๆ ได้ ซึ่งเป็นการวัดทางค่านปริมาณ^๒

^๑ ชวาล แพร์ทกุล, เทคนิคการวัดผล, พิมพ์ครั้งที่ ๖. (พระนคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๕๐.

^๒ สุภาพ วาศเขียน และอรพินธ์ โภชนคา, การประเมินผลการเรียนการสอน (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๓.

ลวน สายยศ กล่าวถึงการวัดผลว่า การวัด หมายถึง การนำเครื่องมือไป กระตุ้นผู้แทน หรือไปเร้าสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อให้ได้มาซึ่งปริมาณของสิ่งนั้น^๑

วิกเตอร์ เอช นอล (Victor H. Noll) ได้อธิบายความหมายของการวัดผล สรุปได้ว่า การวัดผลมีความหมายกว้างกว่าการทดสอบ การทดสอบเน้นมีกหมายถึงการไขข้อ สอบที่เป็นจุดเพื่อวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน แต่การวัดผลเป็นวิธีการที่จะทำให้ทราบปริมาณ ซึ่งมีได้หมายถึงการไขข้อสอบเท่านั้น แต่ยังมีหมายรวมถึงการใส่สเกล หรือมาตราส่วนประเมิน ค่าแบบตรวจสอบรายการต่าง ๆ หรือแบบสอบถาม^๒

โรเบิร์ต แอล อีเบล (Robert L. Ebel) ให้ความหมายว่าการวัดผล หมายถึง การกำหนดคุณสมบัติ, คุณค่า, คุณลักษณะ เป็นตัวเลขของบุคคล, สิ่งของแล้วนำมาเปรียบเทียบ กันชี้ให้เห็นความแตกต่างกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๓

จอห์น คลาร์ก มาร์แชล (John Clark Marshall) ได้ให้ความหมายของการ วัดผลการศึกษาว่า การวัดผลการศึกษาคือ การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้พิจารณา ในการตัดสินใจ และกล่าวถึงลักษณะของการวัดผลการศึกษาไว้ว่า

๑. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม
๒. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ยังไม่สมบูรณ์

003717

^๑ ลวน สายยศ, "ธรรมชาติของการสอบวัด," นิตยสาร ๑๗(๒๕ เมษายน ๒๕๑๕) : ๒๕.

^๒ Victor H. Noll, Introduction of Educational Measurement, 2d ed. (Boston: Houghton Mifflin, 1965), pp. 13-14.

^๓ Robert L. Ebel, Measuring Educational Achievement. (New York: John Wiley, 1966), p. 8.

๓. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ต่อเนื่องกัน
๔. การวัดผลการศึกษาทำได้ใช้ในการจัดจำแนก

นอกจากนี้เอ็ดเวิร์ด แอด ทอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) ได้อธิบายความหมายของการวัดผลการศึกษาไว้ว่าเป็นการบอกคุณลักษณะของคนที่ได้ศึกษานั้นอย่างกว้างขวางจากการให้การศึกษา ซึ่งจะบอกลักษณะได้ ๒ วิธีคือ

๑. การบอกลักษณะด้วยการทดสอบ
๒. การบอกคุณลักษณะด้วยการสังเกตพฤติกรรม^๒

ความหมายของการประเมินผลการศึกษา

ชวาล แพร์ทกุล กล่าวถึงการประเมินผลการศึกษาว่า การประเมินผลการศึกษาหมายถึง ขบวนการที่ครูนำทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ ก็คือครูนำผลจากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกันเพื่อนำไปใช้วินิจฉัย ตีราคาคุณค่า และชี้ขาดจะเป็นผลสรุปว่าเด็กคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สมควรสอบไล่หรือตก และการประเมินค่าที่เน้นดวงตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ถูกต้อง^๑

สุภาพ วาดเขียน และอรทิษฐ์ โภชนกา ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลการศึกษาไว้ว่าเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริง และการกระทำบางที่ขึ้นอยู่กับกรวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่ส่วนมากมักเป็นการรวมการวัดหลาย ๆ

^๑ John Clark Marshall, Essential of Testing. (Philippines: Addison Wesley Publishing, 1972), pp. 1-3.

^๒ Edward L. Thorndike, Measurement and Evaluation in Psychology and Education. (New York: John Wiley, 1972), p. 5.

^๓ ชวาล แพร์ทกุล, เทคนิคการวัดผล, หน้า ๑๔๑.

อย่างต่าง ๆ กัน เพื่อวินิจฉัยคุณค่า หรือตัดสินคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้มาจากการวัดหลาย ๆ อย่าง^๑

ลวน สายยศ^๒ ให้ความหมายของการประเมินผลการศึกษาว่า หมายถึงการนำเอาผลจากการวัดมาพิจารณาโดยอาศัยเกณฑ์ เหตุผล แล้วจึงลงสรุปว่าสิ่งนี้ดีหรือเลวควรหรือไม่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม^๓

มาร์วิน ซี อัลคิน และคาร์รอล ที ฟิตซ์ กิบบอนด์ (Marvin C. Alkin and Carol T. Fitz-Gibbon) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ (๑) การทดสอบจริง ๆ (๒) การนำข้อมูลของการทดสอบจริง ๆ เพื่อนำมาตัดสินใจ^๔

จอห์นคลาร์ก มาร์แชล และลอยด์ เวสเลย์ เฮลส์ (John Clark Marshall and Loyde Wesley Hales) กล่าวถึงการประเมินผลว่า การประเมินผลหมายถึง การกำหนดคุณค่าของสิ่งที่เราวัดโดยนำข้อมูลที่ได้อาจจากการวัด^๕

โดเนลด์ แอด เบกส์ และเออร์เนสต์ แอด เลวิด (Donald L. Beggs and Ernest L. Lewis) กล่าวถึงความหมายของการประเมินผลว่า การประเมินผลเป็นขบวนการของการแยกแยะ จัดหาและเตรียมข้อมูลที่ เป็นประโยชน์สำหรับตัดสินใจประเมินค่าทางเลือก

^๑ สุภาพ วาดเขียน และอรพินท์ โภชนกา, การประเมินผลการเรียนการสอน, หน้า ๓.

^๒ ลวน สายยศ, "ธรรมชาติของการสอบวัด," หน้า ๒๖.

^๓ Marvin C. Alkin and Carol T. Fitz-Gibbon, "Method and Theories of Evaluation Programs," Journal of Research and Development in Education, Vol. 8(No.3, 1975): 2.

^๔ John Clark Marshall and Loyde Wesley Hales, Classroom Test Construction. (California: Addison Wesley Publishing, 1941), p. 15.

ต่าง ๆ และได้อธิบายความว่า การประเมินผลนี้เป็นทั้งขบวนการของการรวบรวมข้อมูล และขบวนการของการตัดสินใจ และการวัดผลมีส่วนสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผล^๑

จากความหมายที่กล่าวถึงผลการศึกษาหลาย ๆ ด้านได้ให้ไว้ พอสรุปได้ว่า การวัดผล การศึกษา คือ วิธีการหรือขบวนการที่กระทำเพื่อให้ทราบปริมาณความรู้ ความสามารถว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงใด และการประเมินผลการศึกษา คือ การนำผลจากการวัดผลมาประเมินหรือตัดสินว่าผู้เรียนมีความสามารถสมควรจะสอบได้หรือตก หรือมีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างไร

ความสำคัญของการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

ขบวนการทางการศึกษา เป็นขบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ ขบวนการทางการศึกษานี้ประกอบด้วยหลักสำคัญพื้นฐานที่สัมพันธ์กัน ๓ ประการคือ วัตถุประสงค์ทางการศึกษา กระบวนการเรียนรู และขบวนการประเมินผล

^๑ Donald L. Beggs and Ernest L. Lewis, Measurement and Evaluation in the School. (Boston: Houghton Mifflin, 1975), p. 6.

๑. วัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Educational Objective) วัตถุประสงค์ทางการศึกษานี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการ หรืออุดมคติของสังคมในอันที่จะส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้เจริญงอกงามทั้งทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตยเพียบพร้อมไปด้วยความรู้ (Cognitive Domain) ทักษะ (Affective Domain) และทักษะ (Psychomotor Domain) ในอาชีพของแต่ละบุคคลที่พึงปรารถนา

๒. ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว สถาบันการศึกษาทั้งหลายจะเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านวิธีการ และเนื้อหาวิชาการ เช่น จัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยพิจารณาถึงขอบเขต จำกัด ความเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน และตามความต้องการของสังคม ประสบการณ์การเรียนรู้นี้นับว่าเป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์

๓. ขบวนการประเมินผล (Evaluation Process) การที่จะทราบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ ได้จัดดำเนินไปไยมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าสถาบันได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามที่ต้องการและเป็นไปตามหลักการหรือไม่ และผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่สังคมพึงปรารถนาหรือไม่ และรวดเร็วเพียงใด มีอะไรบางอย่างที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง และมีอะไรบางอย่างที่ควรจะดำเนินการต่อเนื่องกันไม่

องค์ประกอบทั้งสามของขบวนการทางการศึกษานี้ มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไปย่อมจะทำให้ขบวนการทางการศึกษาไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะการประเมินผลนั้นเป็นขบวนการที่กระทำเพื่อให้ได้ข้อมูล และข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า การปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียน การสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระทบไปแล้วนั้น ประสบผลสำเร็จความความมุ่งหมายยากน้อยเพียงใด เหมาะสมกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามอุมการหรือไม่ ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามตามที่พึงปรารถนาอย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด และในทำนองที่กลับกัน (ดังลูกศร สองทิศทางข้างบน) ผลที่ได้จากการประเมินผลย่อมจะเป็นเครื่องช่วยพิจารณาปรับปรุงประสบการณ์เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้อยู่ในแนวทางที่พึงจะปฏิบัติได้สมจริง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

จากแผนภาพแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการและกิจกรรมสำคัญ ซึ่งจะแยกออกจากกระบวนการสอนมิได้

ความมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการศึกษา

ชวาล แพทย์กุล กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการวัดผลการศึกษาว่า เป็นการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ ให้เด็กเรียนดีขึ้น ครูสอนเก่งขึ้น และให้การตัดสินใจเที่ยงตรงแน่นอนและยุติธรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ กมล สุคตประเสริฐ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลว่ามีความมุ่งหมายอยู่ ๒ ประการคือ

๑. เพื่อวัดระดับความเจริญงอกงามของนักเรียนและหาทางส่งเสริมให้ดีขึ้นคือให้ทราบว่ามีความเจริญงอกงามไม่อย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรต่อไป การประเมินผลด้านนี้จะช่วยปรับปรุงการสอน การเรียน การสำรวจความต้องการและการแนะแนวต่าง ๆ

๒. เพื่อค้นหาสิ่งบกพร่องและหาทางแก้ไข คือให้ทราบว่าสิ่งใดไม่ได้ผล และหาสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไรแล้วหาทางปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ นั้นเสีย การตรวจค้น

๑ ชวาล แพทย์กุล, เทคนิคการวัดผล, หน้า ๔.

ขอบปรองกึ่งกล่าวขอมกินความถึงการคณึ่งมกพรองเกี่ยวกับผู้เรียนผู้สอนและสิ่งบกรองอื่น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดกิจกรรมในด้านการวินิจฉัยขอบปรองกึ่ง ๆ ขึ้น^๑

เจ. เทอร์วิลลิเจอร์ (J. Terwilliger) กล่าวว่ การประเมินผลการเรียนรูหรือการตัดสิน รัคับสัมฤทธิผลของผู้เรียนแต่ละคนนั้น ผู้สอน เป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ได้รับนิคชอบโดยตรง อีกทั้งผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และเพื่อนผู้เรียนเอง ก็มีบทบาททางอ้อมในการตัดสินคุณค่าของรัคับสัมฤทธิผลของผู้เรียนแต่ละคน และกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรูว่ามีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อบ่งชี้ว่าผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่สำคัญพอเพียงหรือไม่
๒. เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นและจุดค้อยของผู้เรียน โดยสังเกตจากกระสวนของสัมฤทธิผลที่แสดงออกมาให้เห็น และ
๓. เพื่อบ่งชี้ถึงรัคับสัมฤทธิผลในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน^๒

หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยคัดแปลงและเพิ่มเติมจากหนังสือ การสอนและการวัดผลการศึกษา ของชุมพร ขงกิตติกุล และประคอง กรรณสูต ดังนี้

๑. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอน พร้อมทั้งให้คำนิยามของสิ่งที่ต้องการวัดภายในขอบข่ายของเป้าหมายทางการศึกษาในรูปของพฤติกรรม

^๑ กมล สุคประเสริฐ, หลักและวิธีวัดผลการศึกษา (พระนคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๐), หน้า ๔.

^๒ J. Terwilliger, Assigning Grades to Students. (Illinois: Scott Forement, 1971), pp. 4-7.

ของผู้เรียนทั้งสามด้านคือ พุทธิปัญญา (Cognitive) ทักษะ (Psychomotor) และความรู้สึกนึกคิดตลอดจนค่านิยม (Affective)

๒. เลือกแนวคิดหรือปรัชญาการวัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและสิ่งที่จะวัด กำหนดไว้ในข้อ ๑ แนวคิดดังกล่าวได้แก่ แนวคิดการวัดอิงกลุ่ม และแนวคิดการวัดอิงเกณฑ์ และบ่อยครั้งที่ผู้สอนมักจะเลือกใช้แนวคิดทั้งสอง เป็นแนวทางในการประเมินว่าการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายเพียงใด

๓. เลือกหรือสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถามตามแนวคิดหรือปรัชญาการวัดดังกล่าวในข้อ ๒ เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และประสิทธิภาพของการสอนด้วย

๔. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่จะให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น จำเป็นต้องใช้เทคนิคการวัดหลายวิธี ประกอบกันไม่มีเทคนิคการวัดใดเพียงใดเทคนิคเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบทุกด้าน เพราะเทคนิคการวัดหรือเครื่องมือแต่ละประเภทมีข้อจำกัดในการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน

๕. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนเป็นกรวัดทางอ้อม และสิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวอย่างของพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเท่านั้น ฉะนั้นเพื่อความถูกต้องของสิ่งที่มุ่งวัด ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือที่เหมาะสมหลายประเภท และควรวัดหลายครั้งเพื่อจะได้คาดคะเนพฤติกรรมความรู้ ทักษะ หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

๖. ผู้สอนควรตระหนักถึงจุดเด่นและจุดด้อยของเทคนิคหรือเครื่องมือแต่ละประเภท เพื่อจะได้เลือกใช้เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นอย่างถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูลที่วัดได้ ผู้สอนจะต้องระมัดระวังพร้อมหาทางป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดในการใช้เทคนิคหรือเครื่องมือแต่ละประเภทดังนี้

๖.๑ ข้อผิดพลาดเนื่องมาจากการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Error)
เช่น การสุ่มเนื้อหาวิชาออกมาไม่ครอบคลุมหรือไม่เป็นส่วนกับเนื้อหาวิชาทั้งหมด

๖.๒ ข้อผิดพลาดเนื่องมาจากเครื่องมือ หรือกระบวนการใช้เครื่องมือหรือแบบสอบถาม เช่น การตอบข้อสอบแบบเลือกตอบ ผู้สอบอาจตอบถูกโดยการเดาได้ ซึ่งอาจป้องกันโดยการเพิ่มตัวเลข และ/หรือปรับปรุงคุณภาพของตัวเลือก เพื่อให้โอกาสที่จะตอบถูกด้วยการเดาต่ำสุด คะแนนจากแบบสอบถามเรียงความ อาจคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง เนื่องจากอิทธิพลจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ตรวจข้อสอบซึ่งก็ควรป้องกันโดยการสร้างแบบจำลองของคำตอบล่วงหน้าก่อนเริ่มลงมือตรวจ พร้อมทั้งตรวจทีละข้อของทุกคนเป็นต้น

๗. การแปลความหมายข้อมูลที่วัดได้ หรือคะแนนตามแนวของการวัดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และแนวทางในการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น การคัดเลือกบุคลากร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น ผู้สอนควรจะระลึกเสมอว่าการประเมินผลเป็นเพียงแนวทางที่นำไปสู่ข้อยุติ แต่การประเมินผลมิได้เป็นข้อยุติในตัวเอง ดังนั้นผู้สอนจึงควรนำผลที่ประเมินได้ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ประเภทของการประเมินผล

รัตนา ศิริพานิช ได้แบ่งการวัดและประเมินผลเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. การวัดผลประเมินผลรวม (Summative Evaluation) คือเมื่อสอนไปแล้วระยะหนึ่งก็วัดกันเสียที่ เช่น วัดตอนสิ้นเทอม กลางปี กลางเทอม สิ้นปี เป็นต้น

๒. การวัดผลประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) คือแต่ละความคิดรวบยอด (Concept) ที่สอนไป ก่อนที่จะขึ้นความคิดรวบยอดใหม่ต้องวัดดูก่อนว่ามีข้อบกพร่อง

---

๑ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "หลักการวัดและประเมินผล," ใน คู่มืออาจารย์คณา
กรเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๑๘๖-
๑๘๘.

อย่างไร แก่ใจให้เสร็จแล้วจึงจะขึ้นความคิดรวบยอดใหม่ต่อ

๓. การวัดผลประเมินผลเพื่อแก้ไข (Diagnostic Evaluation)

แบบที่ ๓ นี้สัมพันธ์กับอย่างไรใกล้ชิดกับแบบที่ ๒ เพราะครูถือว่าต้องสอนเด็กเรียนให้รู้ และไปถึงเกณฑ์ที่ของการจึงต้องวัดผลย่อย วัดบ่อย ๆ ครั้ง เพื่อจะได้แก้ไขนักเรียนทันก่อนที่จะสอนของใหม่

อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งประเภทของการวัดและประเมินผลไว้

๒ ประเภทคือ

๑. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation)

๒. การประเมินผลเพื่อตัดสินความสามารถของนักเรียน (Summative Evaluation) ^๒

นอร์แมน อี กรอนlund (Norman E. Gronlund) กล่าวถึงการประเมินผลทั้ง ๒ ประเภทไว้ดังนี้

๑. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ระหว่างการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาข้อบกพร่อง (Feedback) เกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการเรียนรู้ของนักเรียน และการสอนของครู สำหรับนักเรียน ข้อมูลที่ได้จะเป็นแรงเสริมให้ใคร่เรียนรู้เพื่อความสำเร็จในการเรียน และ

^๑ รัตนา ศิริพานิช, "เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการวัดผลทางการศึกษา," ครูปริทัศน์

๖ (มิถุนายน ๒๕๑๘): ๒๘ - ๒๙.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพฯ - นคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๑), หน้า ๒ - ๔.

ช่วยออกถึงข้อผิดพลาดทางการเรียนที่ควรแก้ไขสำหรับครู วัสดุที่ได้จะช่วยในการปรับปรุงการสอน และจัดกลุ่มนักเรียนตามความสามารถเพื่อช่วยในการสอนซ่อมเสริม การประเมินผลแบบนี่ยังโดยมากใช้การสอบเมื่อจบบทเรียนหรือจบเรื่องทีละครั้ง/ข้อสอบที่ใช้เป็นทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง และนอกจากนี้อาจใช้การสังเกตจากความก้าวหน้าหรือขอบเขตของงานนักเรียนด้วย

๒. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เพื่อดูว่าการเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ผลที่ได้จะใช้ในการประเมินค่าผลการเรียนของนักเรียน เทคนิคที่ใช้ในการประเมินผลกำหนดโดยจุดหมายของการเรียนการสอน ซึ่งรวมทั้งการใช้แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลที่ครูสร้างขึ้น และการประเมินค่าจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ

วิธีการวัดผลและประเมินผล ✓

เสริมศักดิ์ วิชาดารักษ์ และแอนน กรีนสแก โคกสาวถึงกระบวนการวัดผลไว้ดังนี้

๑. กำหนดจุดหมายของการสอนให้แน่นอน
๒. เขียนจุดหมายในรูปของพฤติกรรม
๓. เลือกสภาพการณ์ ปัญหา กิจกรรม ข้อสอบ เพื่อทดสอบดูว่านักเรียน มีพฤติกรรมดังจุดหมายที่วางไว้หรือไม่
๔. จัดดำเนินการสอบ
๕. ตรวจสอบข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ

๑ Norman E. Gronlund, Measurement and Evaluation in Teaching, 3d ed. (New York: Macmillan Publishing, 1976), pp. 17-18.

๖. อภิปรายของสอภคัมภีร์เกี่ยวกับชั้นเรียน
๗. ปรับปรุงข้อสอบหรือเครื่องมือที่ใช้วัดผลใหม่ที่มีคุณภาพสูงขึ้น
๘. วางแผนการสอบให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป^๑

เทคนิคการวัดผลการศึกษา

เทคนิคการวัดผลที่สำคัญมี ๔ อย่างคือ

๑. การสังเกต (Observation) เป็นกระบวนการของการเฝ้าดูและการฟัง โดยสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกที่สำคัญ ๆ การสังเกตนี้จะช่วยให้ครูได้ข้อมูลทั้งด้านความรู้ของนักเรียน รวมทั้งด้านทักษะ และทัศนคติด้วย การสังเกตนี้ใช้ได้ดีเมื่อต้องการหาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะ และทัศนคติ เช่น การร้องเพลง การวาดรูป ฯลฯ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตได้แก่ การบันทึกพฤติกรรมสะสม (Anecdotal Record) การจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เป็นต้น
๒. การสืบสวนสอบสวน (Inquiry) คือการถาม ข้อมูลสำคัญที่ได้ได้แก่ ความคิด ทัศนคติ ความเข้าใจของแต่ละบุคคล เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interview) แบบสังคมนิติ (Sociometric Instrument) เป็นต้น
๓. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นกระบวนการของการแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา การวิเคราะห์พฤติกรรม เช่น วิเคราะห์งานที่นักเรียนทำเพื่อดูว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วแค่ไหน จุดจำสิ่งที่เรียน และสามารถนำสิ่งที่เรียนมาใช้ได้กี่เพียงใด วิธีการที่ใช้โดยครู การมอบหมายให้นักเรียนทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

^๑ เสริมศักดิ์ วิชาสารภย์ และเชนก กรีนแสง, หลักเบื้องต้นของการวัดผลการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑ - ๑๒.

๘. การทดสอบ (Testing) เป็นเทคนิคสำคัญในการรวบรวมข้อมูลทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และลักษณะของบุคคล เครื่องมือสำคัญคือแบบทดสอบ ทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher-Made Test) และแบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test)^๑

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

สุภาพ วาดเขียน และอรพินท์ โภชนกา ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

๑. ใช้เปรียบเทียบ วิเคราะห์ วินิจฉัย และพยากรณ์คุณค่าสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา
๒. ใช้ในการวัดอัตราความเจริญของงานและคุณค่าแห่งพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ
๓. ใช้ในการฝึกฝนนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้วิชาการต่าง ๆ ได้ทันทีที่ต้องการและสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
๔. เป็นสื่อกลางระดมชนกษัตริย์สถาบัน ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีตรงตามข้อเท็จจริง และก่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี
๕. ข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
  - ๕.๑ ใช้ในการคัดเลือก จัดกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม
  - ๕.๒ เป็นหลักฐานสำหรับสถาบันการศึกษา และรายงานผลในเรื่องต่าง ๆ

^๑ Terry D. Tenbrink, Evaluation: A Practical Guide for Teacher, (New York: McGraw-Hill Book, 1974), pp. 136-148.

๕.๓ ช่วยในการวิเคราะห์ประมวลการสอนของโรงเรียน และช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖. ช่วยให้นักสาคกรฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่ามีสิ่งใดยังคงปรับปรุงแก้ไขอีก เพื่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

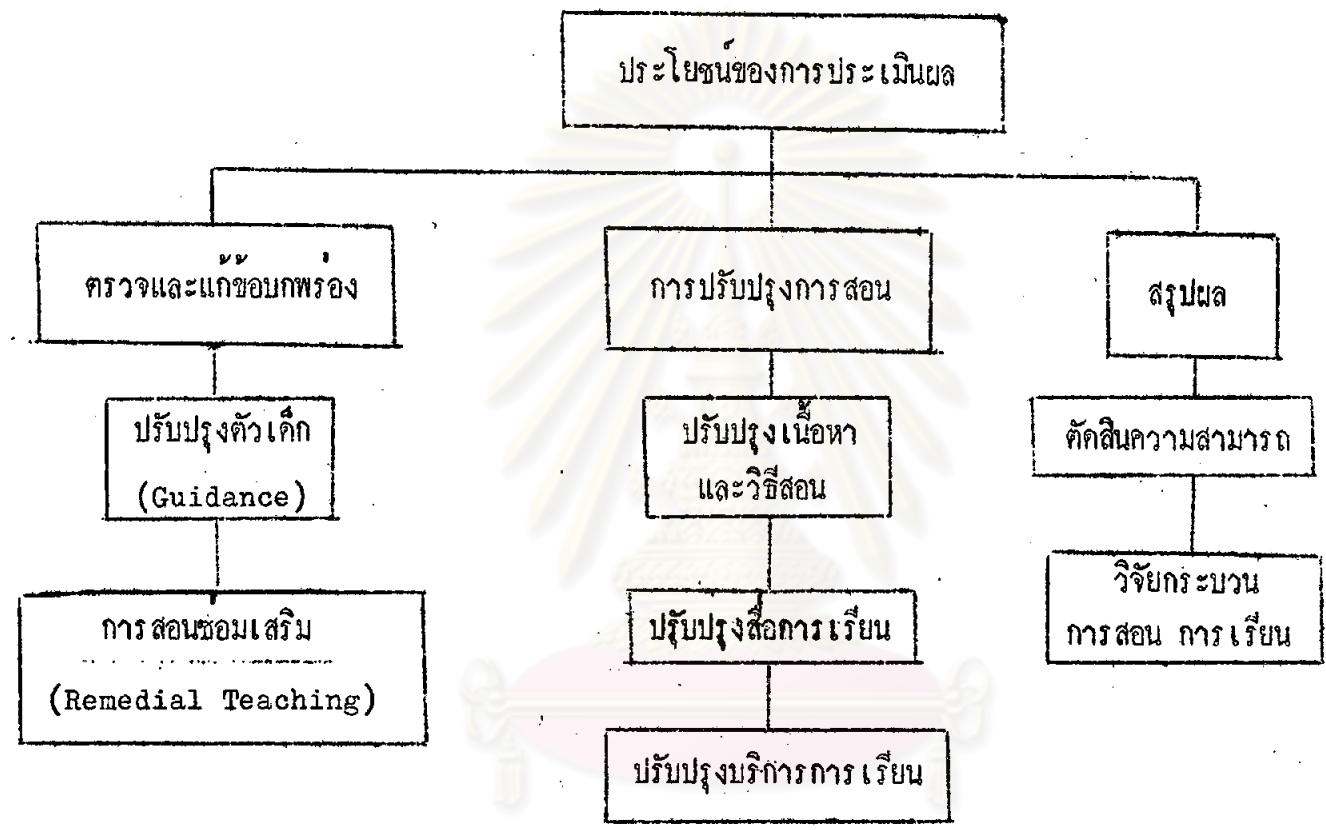
๗. ช่วยให้งานด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

- ๗.๑ การบริหาร
- ๗.๒ หลักสูตร
- ๗.๓ การเรียนการสอน
- ๗.๔ การแนะแนว^๑

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ สุภาช วาดเขียน และอรพิตช์ โภชนกา, การประเมินผลการเรียนการสอน,

ประโยชน์ของการประเมินผล*

* กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การประเมินผลการศึกษา, หน้า ๘.

ศูนย์วิทยทรัพยากร

คู่มือส่งเสริมการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลแบบหน่วยการเรียนรู้ในระดั้มัธยมศึกษาตอนต้น

อันเนื่องมาจากการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนของชาติ การประเมินผลการเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นผลให้ระบบการวัดและประเมินผลเปลี่ยนแปลงไป ภาย การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ นี้ กำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้ประเมินผลตัดสินและอนุมัติผลการเรียน ให้ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา ให้ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียนรวมทั้งให้มีการตรวจสอบคุณภาพของการศึกษา^๑

"หน่วยการเรียนรู้" โดยหลักการและแนวความคิดแล้ว หน่วยการเรียนรู้จะไม่แตกต่างจาก "หน่วยกิต" เพราะทางก็มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาของรายวิชาเป็นสำคัญ จะแตกต่างกันก็โดยวิธีการเท่านั้น กล่าวคือการศึกษาของหน่วยการเรียนรู้จะยึดจำนวนเวลาเรียนหรือความเวลาเป็นหลักเสมอ โดยไม่คำนึงว่าจะจะเป็นวิชาทฤษฎีหรือปฏิบัติ แต่การกำหนดค่าของหน่วยกิตนั้นจะยึดตามความสำคัญของลักษณะวิชา ฉะนั้นการกำหนดค่าของรายวิชาเป็นหน่วยการเรียนรู้โดยยึดถือเวลาเรียนเป็นหลักจึงเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องความรู้ที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความสำคัญของกลุ่มวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ๑ หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ค่าของรายวิชาที่เรียน ๑ คาบ ต่อ สัปดาห์เป็นเวลา ๑ ปี หรือ ๒ คาบ ต่อสัปดาห์เป็นเวลาครึ่งปี หรือ ๑ ภาคเรียน (ระบบทวิภาค)^๒

ในด้านการประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชานั้นคะแนนที่นำมาคิดในการให้ระดับผลการเรียนนั้น ให้คิดจากคะแนนงานระหว่างปี/ภาค รวมกับคะแนนปลายปี/ภาค ตามอัตรา

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนระดั้มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๑๒ - ๑๔.

^๒ ชวิชัย ชัยจิรฉายากุล, "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑," คู่มือวิทย์ ๓ (มีนาคม ๒๕๒๑) : ๓๘-๓๙.

ส่วนที่กำหนดไว้ในคู่มือการประเมินผลการเรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งวิชาสังคมศึกษาอาจใช้อัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียนต่อปลายภาคเรียน เป็น ๕ ต่อ ๕ หรือ ๖ ต่อ ๔ ก็ได้* /คะแนนระหว่างปี/ภาคให้วัดและประเมินผลจากการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากงานที่มอบหมายให้ทำและจากพัฒนาการด้านเจตคติ ความสนใจหรือบุคลิกภาพอื่น ๆ การให้ระดับคะแนนแต่ละรายวิชากำหนดเป็นตัวเลขมี ๕ ระดับดังนี้คือ

๕	ดีมาก	หมายถึง	ผลการเรียนอยู่ในระดับสูงมาก
๓	ดี	หมายถึง	ผลการเรียนอยู่ในระดับสูง
๒	ปานกลาง	หมายถึง	ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
๑	ผ่าน	หมายถึง	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
๐	ต่ำกว่าเกณฑ์	หมายถึง	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด

ในการตัดสินผลการเรียนนั้นให้ตัดสินเป็นรายวิชา วิชาใดที่ใดระดับผลการเรียน ตั้งแต่ "๑" ขึ้นไปถือว่า "ผ่าน" และผู้เรียนจะได้หน่วยการเรียนของรายวิชานั้นเป็นหน่วยการเรียนสะสม^๒ และผู้สอนอาจประเมินผลการเรียนเป็นคำอักษรรังงต่อไปนี้คือ

ร	รอการตัดสิน	หมายถึง	ยังตัดสินผลการเรียนไม่ได้
มส	ไม่มีสิทธิ์สอบ	หมายถึง	ไม่มีสิทธิ์สอบปลายปี/ภาค หรือทุจริต
ฟ	เซ่ง	หมายถึง	เรียนโดยไม่ต้องการหน่วยการเรียน

* กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือหลักฐานการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๗๖.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๒ - ๓.

ผู้เรียนคนใดได้ ร, มส, หรือ ๐ ในรายวิชาใดแสดงว่าผู้เรียนยังมีปัญหาในการเรียนรายวิชานั้นจะต้องแก้ไขให้เรียนร่อยภายในเวลาที่กำหนดจึงจะสามารถเปลี่ยนการประเมินผลเป็นระดับผลการเรียนได้ ถ้าไม่แก้ไขให้เรียนร่อยในเวลาที่กำหนดจะให้โคระดับผลการเรียนเป็น "๐" และการเปลี่ยนระดับผลการเรียนจาก "๐" จะทำได้โดยการเรียนซ้ำ^๑ ทั้งนี้ไม่รวมการให้ระดับผลการเรียน "ฟ" เพราะเป็นการเข้าห้องที่ไม่ต้องการหน่วยการเรียน^๒ ผู้เรียนจะจบหลักสูตรเมื่อใดหน่วยการเรียนไม่ต่ำกว่า ๔๕ หน่วยการเรียน โดยเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกตามโครงสร้างของหลักสูตรรวม ๔๖ หน่วยการเรียน และจะต้องได้หน่วยการเรียนของวิชาภาษาไทยบังคับ และสังคมศึกษาบังคับครบ จึงจะถือว่าจบหลักสูตร^๓

ในปัจจุบันวิธีการวัดและประเมินผลที่กำลังเป็นที่กล่าวขวัญกันมากในหมู่นักการศึกษา มีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm - Referenced Measurement) มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบถึงสถานภาพของนักเรียน โดยการนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับคะแนนของคนอื่นในกลุ่มที่ใช้เครื่องมือวัดอย่างเดียวกัน ดังนั้น คะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนแปลงรูปและแบบทดสอบจะต้องมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) สูงจึงจะถือได้ว่าเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพดี และแบบทดสอบอิงกลุ่มนี้จะให้ข้อมูลแต่เพียงว่านักเรียนแต่ละคนเรียนได้กี่เพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นในกลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มปกติด้วย ข้อมูลที่ได้ไม่สามารถบอกได้ว่านักเรียนทราบหรือไม่ทราบอะไรบ้าง

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๘ - ๑๐.

๒. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Measurement)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการวัดเพื่อสำรวจความก้าวหน้าและวินิจฉัยความสามารถทางการเรียนของแต่ละบุคคลในโปรแกรมการสอนตามวัตถุประสงค์ (Objective-Based Instructional Program) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ตัดสินว่านักเรียนแต่ละคนบรรลุจุดประสงค์ขั้นต่ำหรือที่เรียกว่า "เกณฑ์" ที่วางไว้หรือไม่ นอกจากจะเพื่อตัดสินได้แก่แล้ว ยังเพื่อจะให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ยังไม่บรรลุถึงเกณฑ์ด้วย เครื่องมือที่นำมาใช้ก็ควรเป็นเครื่องมือที่สอดคล้องกับแนวทฤษฎีดังกล่าว คือเป็นแบบสอบอิงเกณฑ์ที่ควรจะมีวิธีการสร้างและพัฒนาต่างไปจากแบบสอบอิงกลุ่ม แบบสอบอิงเกณฑ์สามารถให้ข้อมูลอย่างละเอียดเป็นเรื่อง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดูจากข้อมูลก็บอกได้ทันทีว่านักเรียนแต่ละคนทำอะไรได้หรือไม่ใดบ้างในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การให้ความช่วยเหลือให้ตามความบกพร่องของแต่ละคน^๑ ระบบการวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ที่กำลังเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน และกระทรวงศึกษาธิการก็ได้กำหนดให้ใช้การวัดและการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วย

ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

การวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา ประสบปัญหาอยู่หลายด้านโดยมากครูสังคมศึกษามักมุ่งวัดความรู้ ความจำในเนื้อหาวิชาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็น การไม่ถูกต้องเพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ต้องการให้นักเรียนสามารถอธิบายวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ ดังนั้นจึงควรมุ่งวัดความสามารถในการวิเคราะห์ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องราวได้อย่างมีเหตุผล และความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างถูกต้องมากกว่า โดยมีผู้ศึกษาวิจัยปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาและได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลไว้อย่างบางส่วน ซึ่งพอจะนำมากล่าวถึงได้ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา

^๑ กาญจนา วัฒนสุนทร, "การสร้างแบบสอบอิงเกณฑ์วิชาคณิตศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๓ - ๘.

ถึงปัญหาการวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษาที่ครูสังเกตุเห็นว่าประหลาดอยู่ดังนี้ คือ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ สุปราณี โคตรจรัส ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ประสบขณะเรียนและสอนวิชานั้นในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครู ๑๐๐ คน และนักเรียน ๑๐๖๔ คน ในจังหวัดพระนคร รวม ๑๔ โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูร้อยละ ๕๐ ไขข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยผสมกัน รองลงมาใช้วิธีถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า และให้นักเรียนอภิปราย การกำหนดระยะเวลาในการทดสอบครูส่วนใหญ่ทำการทดสอบนักเรียนเมื่อจบบทเรียนหนึ่ง ๆ รองลงมาทดสอบนักเรียนเดือนละครั้ง เป็นอย่างน้อย ปัญหาที่ครูประสบในการวัดผลคือ ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบที่ใช้จะวัดผลได้จริง ไม่สามารถสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมได้ เนื่องจากขาดความเข้าใจในการสร้าง มีปัญหาเกี่ยวกับการตรวจและการให้คะแนน และเห็นว่าสภาพห้องเรียนไม่เหมาะแก่การทดสอบ^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ อมรา มนัสวานิช ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา ๒" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและสภาพของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบเรียน อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและการวัดผลวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อสำรวจความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัย ได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียน ๑๔ แห่ง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครู ๖๐ คน และนักเรียน ๔๗๕ คน สรุปผลการวิจัยว่า ครูมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความปลอดภัย ครูและนักเรียนมีทัศนคติที่คัดค้านการเรียนการสอนวิชานี้แต่การเรียนการสอนยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดแหล่งวิทยากร ขาดอุปกรณ์และหนังสือ หลักสูตร ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และไม่สามารถ

^๑ สุปราณี โคตรจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘).

นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในค่านการวัดผลครูส่วนใหญ่ใช้ข้อสอบแบบปรนัย และมักจะทำให้การบ้านโดยวิธีให้นักเรียนรายงานข่าวและเหตุการณ์ประจำวันที่สำคัญ นอกจากนี้ครูมีความคิดเห็นว่าข้อสอบที่ควรนำมาใช้ในการวัดผลนั้น ควรเป็นข้อสอบที่ออกโดยครูผู้สอนวิชานั้น ๆ ในค่านกำหนดเวลาในการทดสอบนั้น ครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าควรทำการทดสอบทุกครั้งเมื่อจบบทเรียนหนึ่ง ๆ^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ สิริวรรณ สุวรรณอากาศ ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ในค่านวิธีสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและการวัดผล ตลอดจนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร หนังสือแบบเรียน วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรม และการวัดผลในวิชาประวัติศาสตร์ไทย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือส่งไปยังครู ๕๓ คน นักเรียน ๔๘๐ คน จากโรงเรียน ๑๐ แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่า เวลาที่กำหนดให้น้อยไป ไม่ได้สัดส่วนกับเนื้อหาวิชา แต่นักเรียนมีความเห็นว่าเนื้อหาเหมาะสม ครูมีความเห็นว่าครูควรมีส่วนในการจัดทำประมวลการสอนด้วย ทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นว่า แบบเรียนไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสมกับนักเรียน วิธีสอนไม่ได้ผลเพราะใช้การบรรยาย ซากอุปกรณ์และมีกิจกรรมน้อย ค่านการวัดผล ข้อสอบที่ใช้ส่วนมากเป็นแบบอัตนัยและปรนัยคู่กัน และได้เสนอแนะให้มีการวัดผลที่ไม่เน้นความจำอย่างเกี่ยว^๒

---

^๑อมรา มณีสาวณิช, "การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา ๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓).

^๒สิริวรรณ สุวรรณอากาศ, "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖).

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เกร์ววัลย์ โภมพแดง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอน ภูมิศาสตร์ตามความเห็นของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มัชฌิมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ตามความเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนในเรื่อง เกี่ยวกับ บุคลากร นัก- เรียน หลักสูตรวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบเรียน อุปกรณ์ การเลือกกิจกรรม การเตรียมการสอนและวิธีการวัดผล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียน ๖ คน หัวหน้าสาย ๖ คน และครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ จำนวน ๑๕ คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย ขาดอุปกรณ์ การสอนและหนังสือเรียน นักเรียน ไม่เห็นคุณค่าของวิชานี้ ด้านการวัดผลครูมักใช้ข้อสอบวัดความจำเป็นส่วนมาก และเป็นข้อ สอบแบบปรนัยทำให้นักเรียนเรียนหรือวิจารณ์ไม่เป็น^๑

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึงนี้คืองานวิจัยของ สุมาลี จันทร์จลล ได้ทำการวิจัยในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการ เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑" มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประเมินผล วิธีการและปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการ ประเมินผล พ.ศ. ๒๕๒๑ ระหว่างครูโรงเรียนรัฐบาล กับครู โรงเรียนราษฎร์ ตลอดจนศึกษา สัมพันธภาพระหว่างความรู้ ปัญหา และวิธีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียน พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยใช้แบบสอบถามแบบสอบและการสัมภาษณ์ราย บุคคล จำนวน ๒๑๗ คน ซึ่งเป็นครูของ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพฯ- นคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โดยส่วนรวมครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร มีความ

^๑ เกร์ววัลย์ โภมพแดง, "ปัญหาการสอนภูมิศาสตร์ตามความเห็นของอาจารย์ โรงเรียนสาธิต มัชฌิมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗).

รู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ครูในโรงเรียนรัฐบาลมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูโรงเรียนราษฎร์ ครูในระหว่างหมวดวิชามีความรู้ไม่แตกต่างกัน ครูได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนและการประเมินผลการเรียนได้ถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการประเมินผลโดยเฉลี่ยแล้วครูมีปัญหาสำคัญในการประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑ ในเรื่องคู่มือการประเมินผลการเรียนไม่พอเพียง ขาดความรู้เรื่องระเบียบการประเมินผล ขาดบุคคลที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ ขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล ขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมินผลก่อนเรียน ครูโรงเรียนราษฎร์มีปัญหาในการประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูโรงเรียนรัฐบาลในหลายเรื่อง และพบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การปฏิบัติ และปัญหาในการประเมินผล แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กันต่ำ แต่ก็มีนัยสำคัญทางสถิติ^๑

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กับระบบการศึกษาอย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา จึงสมควรที่ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยตรง จะได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ และพยายามหาความรู้ ตลอดทั้งทำความเข้าใจในการวัด และประเมินผลให้ดีที่สุด เพื่อจะสามารถวัดและประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ สุมาลี จันทรวง, "การติดตามผลการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๑" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒)